

Χρήση του Διαδικτύου στο Μάθημα του Σ.Ε.Π. των ΕΠΑ.Λ.:

Διδακτικά Αποτελέσματα και Συμπεράσματα

Κοτσιφάκος Δημήτριος¹, Καρβουνίδης Θεόδωρος², Δουλιγέρης Χρήστος³

¹ Υποψήφιος Διδάκτορας, Εκπαιδευτικός MSc, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
kotsifakos@unipi.gr

² Εκπαιδευτικός, PhD
tkarv@otenet.gr

³ Καθηγητής Τμήματος Πληροφορικής Πανεπιστημίου Πειραιώς
cdoulig@unipi.gr

Περίληψη

Τη σχολική περίοδο 2013-2014 παράλληλα με την ίδρυση του Νέου Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑ.Λ.) εντάχθηκε στο πρόγραμμα σπουδών το μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.). Το άρθρο αυτό επιχειρεί να αξιοποιήσει τις πρώτες εμπειρίες διδασκαλίας του μαθήματος μέσω ενός σχεδίου για ένα σύστημα που θα συνδέει τις κατευθύνσεις διδασκαλίας, το διαδίκτυο και τον Σ.Ε.Π. Η πρότασή μας συμπεριλαμβάνει μελλοντικούς σχεδιασμούς γύρω από τη χρήση διαδικτυακών εφαρμογών όχι μόνο για τη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος αλλά και για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών/τριών των Τεχνικών Λυκείων γενικότερα.

Λέξεις κλειδιά: Σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός, νέα προγράμματα σπουδών, χρήση διαδικτύου, συμβουλευτική, ειδικότητες ΕΠΑ.Λ., διαδικτυακές εφαρμογές.

1. Αρχική περιγραφή

1.1 Εισαγωγή

Το μάθημα “Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Περιβάλλον Εργασίας – Ασφάλεια και Υγιεινή (Σ.Ε.Π.)” στη νέα του μορφή εντάχθηκε στο πρόγραμμα σπουδών του Νέου Επαγγελματικού Λυκείου τη σχολική περίοδο 2013-2014. Σκοπός μας σ’ αυτή την εργασία είναι να παρουσιάσουμε το θεσμικό πλαίσιο του μαθήματος και την επίδραση του διαδικτύου στην διδακτική πρακτική, όπως αυτή ασκήθηκε στην πορεία της διδασκαλίας του μαθήματος (Σ.Ε.Π.) στην Α΄ Λυκείου σε Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ.). Μέσα από αυτή την πρακτική παρουσιάζουμε τη θεμελιώδη και πολύτροπη προοπτική του διαδικτύου στην πορεία εξέλιξης της διδασκαλίας των μαθημάτων μη συμβατικής διδασκαλίας.

Το διαδίκτυο έχει πάψει από καιρό να είναι ένα επικουρικό εργαλείο υποστήριξης μιας εφαρμοσμένης διδακτικής. Σε μαθήματα κομβικής σημασίας για την πορεία εξέλιξης των μαθητών/τριών των ΕΠΑ.Λ., όπως ο Σ.Ε.Π. η αξιοποίηση του διαδικτύου για τις ανάγκες του μαθήματος αποκτά μια νέα διάσταση για όλη την σχολική κοινότητα. Δύο είναι οι καθοριστικοί παράγοντες που διαμορφώνουν τον εργασιακό προσανατολισμό της νεολαίας που σπουδάζει στην δευτεροβάθμια τυπική εκπαίδευση: πρώτον η οικονομική διεθνοποίηση και οι επιπτώσεις της για τους νέους στην αγορά εργασίας, και δεύτερον, η χρήση της πληροφορίας στις συνθήκες του 21^{ου} αιώνα. Η πληροφορία έχει γίνει η καθοριστική ποιότητα της σύγχρονης εποχής - το αίμα, το καύσιμο, η ζωτική αρχή του κόσμου μας (Gleick, 2011). Στους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν το μάθημα πέφτει το βάρος να αντικαταστήσουν όποιο πιθανά ελλειπτικό προσανατολισμό υπάρχει αυτή την στιγμή γύρω από το θέμα και να αξιοποιήσουν όσα περιθώρια τους δίνονται για την ενεργοποίηση των μαθητών και των μαθητριών. Ωστόσο, η προσέγγιση που θα χρησιμοποιήσουμε δεν βασίζεται στη μηχανιστική εφαρμογή κάποιων τεχνικών συμβουλευτικής, αλλά στην κατανόηση της κατάστασης των νέων που σπουδάζουν σε ΕΠΑ.Λ. και βασίζεται στην εφαρμογή μιας υπαρκτής διδακτικής εμπειρίας γύρω από τα ζητήματα του Σ.Ε.Π.. Οι σύγχρονες τάσεις της αξιοποίησης του διαδικτύου στη διδακτική πράξη ενισχύουν την αξιοποίηση των υπαρχουσών καθώς και τη σχεδίαση νέων εφαρμογών για τη διδασκαλία ενός μη συμβατικού μαθήματος όπως είναι ο Σ.Ε.Π.

Στην συνέχεια του άρθρου παρατίθενται στοιχεία από τη διαδικασία αξιολόγησης στο μάθημα και οι οδηγίες διδασκαλίας που δόθηκαν. Ακολουθούν διευκρινιστικά σχόλια για την προτεινόμενη κατασκευή ενός διαδικτυακού συστήματος το οποίο κατά τη διάρκεια της εκπόνησης του μαθήματος θα επενεργεί ώστε να προσανατολίζει εξατομικευμένα τους/τις μαθητές/τριες στο μάθημα του Σ.Ε.Π. Στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της πρωτογενούς έρευνας όσον αφορά τις απόψεις και το επίπεδο ικανοποίησης των μαθητών/τριών με τη χρήση ερωτηματολογίων, και το άρθρο κλείνει με τα συμπεράσματα και προτεινόμενη σχετική μελλοντική έρευνα.

1.2 Αξιολόγηση και οδηγίες διδασκαλίας

Στο Νέο Επαγγελματικό Λύκειο οι μαθητές/τριες στην Α΄ Λυκείου επιλέγουν αρχικά μία ομάδα προσανατολισμού για τα μαθήματα που θα διδαχθούν. Οι μαθητές/τριες επιλέγουν ανάμεσα σε τέσσερις ομάδες, από τις οποίες την επόμενη χρονιά θα κατευθυνθούν σε όμορες ειδικότητες. Τα μαθήματα στο Ημερήσιο Επαγγελματικό Λύκειο διακρίνονται ανάλογα με την τάξη σε: α] μαθήματα Γενικής Παιδείας, β] μαθήματα ανάλογα με την Ομάδα Προσανατολισμού και γ] Μαθήματα Ειδικότητας. Σύμφωνα με το ΦΕΚ 785/2014 έχουν καθοριστεί τα προγράμματα σπουδών τα μαθήματα των ομάδων προσανατολισμού στην Α΄ τάξη των ΕΠΑ.Λ. Οι μαθητές/τριες της Β΄ Λυκείου μπορούν να εγγραφούν στην ειδικότητα που επιθυμούν, ανεξάρτητα από τα μαθήματα προσανατολισμού που παρακολούθησαν στην Α΄ τάξη (<http://www.eoppep.gr/teens/>).

Χαρακτηρίσαμε το μάθημα του Σ.Ε.Π. ως μη συμβατικό επειδή δεν έχει εξεταστέα ύλη, ούτε αξιολογείται με γραπτές εξετάσεις, με βάση της οδηγίες διδασκαλίας. Η βαθμολογία προκύπτει από την ενεργοποίηση του/της μαθητή/τριας στην τάξη ή από την συμμετοχή του/της σε προτεινόμενες εργασίες. Ειδικά για την αξιολόγηση του/της ο/η μαθητής/τρια, σύμφωνα με τις οδηγίες που έχουν σταλεί από το Ι.Ε.Π. θα πρέπει να αναγνωρίζεται ολιστικά σαν μια προσωπικότητα που σκέπτεται, αισθάνεται, και ενεργεί. Θα πρέπει να βιώνει ένα σύστημα αξιολόγησης που σκοπό δεν έχει να τον κατατάξει σε κλίμακα του καλού - κακού μαθητή αλλά ένα σύστημα που υπενθυμίζει τις ευθύνες του/ης, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του/της τα οποία βρίσκονται σε δυναμική διαπραγμάτευση με το περιβάλλον του/της. Σύμφωνα με την εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π) (πράξη 32/2013 και 36/2013 του Δ.Σ.) το μάθημα πρέπει να έχει μαθητοκεντρικά χαρακτηριστικά και εντάσσεται στην κατεύθυνση των μαθημάτων προσανατολισμού.

Βασικός σκοπός του μαθήματος - ανεξάρτητα από την ομάδα προσανατολισμού στην οποία εντάσσεται - είναι να εφοδιάσει το/τη μαθητή/τρια με τις απαραίτητες πληροφορίες, γνώσεις και δεξιότητες που θα επιτρέψουν τη σταδιακή ένταξη σε μια δυναμικά μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας αλλά και στην ενεργό κοινωνική ζωή. Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στις βασικές έννοιες της εργασιακής κατεύθυνσης.

1.3 Χρήση δικτυακού τόπου

Για την ροή του μαθήματος αξιοποιήσαμε ως “ανοιχτό” διαδικτυακό βιβλίο ύλης το υπομενού με την ένδειξη Σ.Ε.Π από την ιστοσελίδα <http://kotsifakos.mysch.gr>. Εκεί περιγράφεται ημερολογιακά η ροή της ύλης, οι εργασίες προς τους/τις μαθητές/τριες, σχόλια ή οι παραπομπές σε άλλους ιστοτόπους. Ο χαρακτηρισμός «ανοιχτό» αφορά δύο οπτικές. Κατά πρώτον, στην ιστοσελίδα μπορεί να πλοηγηθεί κάποιος ελεύθερα. Κατά δεύτερο λόγο, πήραμε σε μεγάλο βαθμό υπ’ όψιν μας όσα οι μαθητές/τριες επέλεξαν να υλοποιήσουν, σε σχέση πάντα με τις οδηγίες διδασκαλίας που είχαμε. Οι ενημερώσεις της ιστοσελίδας γινόντουσαν τακτικά σε εβδομαδιαία βάση και αφορούν το τμήμα Α4 του 1^{ου} ΕΠΑ.Λ. Περάματος τη σχολική περίοδο 2013-2014.

Τέλος, καθ’ όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους αξιοποιήθηκαν τεχνικές ερωτηματολογίων για την αξιολόγηση του μαθήματος από τους μαθητές/τριες. Τα ερωτηματολόγια αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία των προαπαιτούμενων της σχεδίασης ενός συστήματος και από συναφή ερωτηματολόγια προηγούμενων επιστημονικών εργασιών σε συναφή πεδία. Η ανταπόκριση των μαθητών/τριων σ’ αυτά λειτούργησαν σαν πλοηγός στην ανάπτυξη του μαθήματος και, κατ’ επέκταση του άρθρου αυτού.

1.4. Στοιχεία για το μάθημα του Σ.Ε.Π.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός στις κατευθύνσεις του Σ.Ε.Π. σαν πρώτη επαφή για τους/τις μαθητές/τριες υπάρχει ήδη από την Γ΄ Γυμνασίου. Ο όρος Σ.Ε.Π. ανα-

φέρεται στο «μάθημα» που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα της Γ΄ Γυμνασίου και τη Α΄ τάξης του Λυκείου. Έχει απώτερο σκοπό να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους αποφάσεις

Στην αρχή του σχολικού έτους 2013-2014, και πριν τις οδηγίες του Ι.Ε.Π., οι Δευτεροβάθμιες Διευθύνσεις (ΔΙ.ΔΕ.) σε συνεργασία με τα τοπικά Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.) οργάνωσαν σεμινάρια επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς στους οποίους είχε ανατεθεί το μάθημα. Στα σεμινάρια αυτά, διάρκειας μίας ημέρας, παρουσιάστηκαν κατευθύνσεις που αφορούσαν:

- ❖ τη συγγραφή βιογραφικό σημειώματος
- ❖ τη μεθοδολογία ανάπτυξης δεξιοτήτων σταδιοδρομίας και αναζήτησης εργασίας
- ❖ την οργάνωση δικτύου κοινωνικών επαφών
- ❖ την προετοιμασία συνέντευξης, και
- ❖ την αξιοποίηση του διαδικτύου.

Στα σεμινάρια αυτά καταγράφηκε μεγάλη συμμετοχή εκπαιδευτικών και αποτέλεσαν το πρώτο υλικό διδακτικού προσανατολισμού για το μάθημα. Το υλικό των σεμιναρίων απευθυνόταν ξεχωριστά για κάθε τύπο σχολείου (ΕΠΑΛ-ΓΕΛ). Έγινε προσπάθεια και σε πολλές περιπτώσεις επιτεύχθηκε, να μεταλαμπαδευτεί η εμπειρία των επιμορφωτών των ΚΕ.ΣΥ.Π. στους καθηγητές. Για την πληροφόρηση γύρω από το υλικό των μαθημάτων αξιοποιήθηκε το διαδίκτυο. Μετά το πέρας των επιμορφώσεων πληθώρα αναρτήσεων αφορούσαν προσεγγίσεις γύρω απ' αυτό το υλικό (<https://sites.google.com/site/kesypalimou/seminario-sep-epal> και <http://kesyp.flo.sch.gr/www/>).

Πολλοί ιστότοποι σχολείων και πολλοί σύμβουλοι ειδικοτήτων ανάρτησαν υλικό με συγκεκριμένο προσανατολισμό (<http://1epal-peram.att.sch.gr> (υπομενού Σ.Ε.Π) και <http://users.sch.gr/kontaxis/>). Σε όλες τις περιπτώσεις και σύμφωνα με τους ειδικότερους στόχους του μαθήματος η κατεύθυνση ήταν να μπορέσει ο καθηγητής ή η καθηγήτρια που έκανε το μάθημα να διευκολύνει και να υποστηρίξει το/τη μαθητή/τρια στην προσπάθειά του/της να αναζητήσει ενεργά έγκυρη και πρόσφατη πληροφόρηση σε θέματα που αφορούν την επαγγελματική του/της σταδιοδρομία, αναπτύσσοντας παράλληλα δεξιότητες συγκέντρωσης, κριτικής ανάγνωσης και διαχείρισης της πληροφορίας. Έτσι επανερχόμαστε στις ρήσεις περί ζωτικής αρχής για τη σπουδαιότητα στην οργάνωση και τη διαχείριση της πληροφορίας από κάθε δυνατή σκοπιά (Κανελλοπούλου-Μπότη et al, 2014). Η συνολική διεργασία πληροφόρησης και αξιοποίησης της πληροφορίας μέσα στην τάξη και προσανατολισμού έξω απ' αυτήν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως διεργασία σύνθεσης ιδεών με βάση πολλαπλές αναπαραστάσεις (Charpak, 2001). Το υλικό του Σ.Ε.Π. θα πρέπει να οργανώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε ο/η μαθητής/τρια να μπορεί να συσχετίζει τη νέα γνώση ή τη νέα προσέγγιση

στα θέματα του μαθήματος με την ενυπάρχουσα στον εκπαιδευόμενο γνώση ή αντίληψη.

2. Προτεινόμενο σύστημα αναφοράς.

Συστήματα που επεξεργάζονται πληροφορίες και προτείνουν χρησιμοποιούνται για να ταιριάζουν κατάλληλους ανθρώπους με τις αντίστοιχες θέσεις εργασίας (Almalis et al, 2014). Για τους μαθητές και τις μαθήτριες των ΕΠΑ.Λ. είναι φανερό ότι η επίκληση στις γενικές αρχές επαγγελματικού προσανατολισμού καλύπτει μόνο ένα μέρος των πραγματικών αναγκών τους. Το μεγάλο πλήθος πληροφοριών γύρω από τις ειδικότητες τελικά επιδρά αποπροσανατολιστικά στον/ην μαθητή/τρια. Στους επιδιωκόμενους στόχους ενός τέτοιου είδους προσανατολισμού που θα συνδέεται άμεσα με την επιλογή της ειδικότητας, προτείνουμε το σχεδιασμό ενός συστήματος το οποίο λειτουργεί διαδικτυακά και εξατομικευμένα (Εικόνα 1: Συνολική Δομή προτεινόμενου συστήματος Επαγγελματικού Προσανατολισμού).

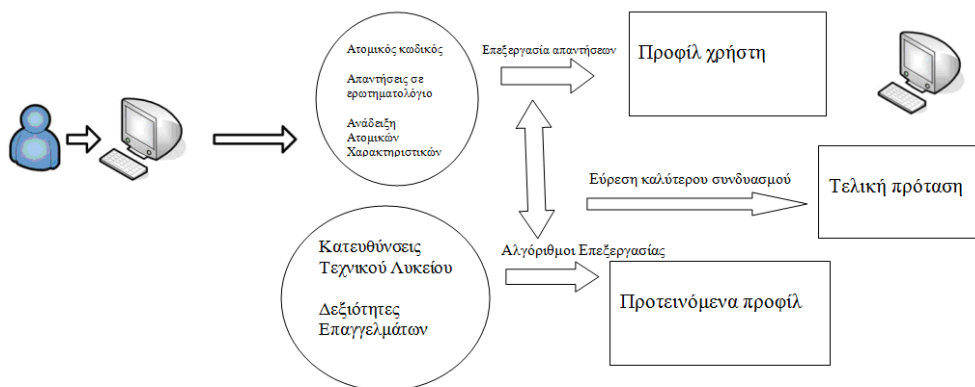

Εικόνα 1. Συνολική Δομή προτεινόμενου Συστήματος Επ. Πρ.

Το σύστημα αυτό θα περιείχε σαν βάση δεδομένων όλα τα στοιχεία κατευθύνσεων που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στο ΕΠΑ.Λ. Απορρίπτοντας ένα μέρος από τις πληροφορίες για τις ειδικότητες στις οποίες ο χρήστης δεν θα ενδιαφέρεται και ανιχνεύοντας τα προσωπικά του/της χαρακτηριστικά, το σύστημα θα καταλήγει σε μια αναφορά. Συνολικά, στη βάση του συστήματος θα πρέπει να έχουν εγγραφεί οι τέσσερις ομάδες προσανατολισμού μαζί με τους τομείς τους. Ο χρήστης θα εισέρχεται στο σύστημα με ατομικό κωδικό και θα συμπληρώνει τα κατάλληλα ερωτηματολόγια. Τα ερωτηματολόγια μέσω κατάλληλων αλγορίθμων θα πρέπει να σχηματίζουν ένα προ-

φίλ. Το προφίλ θα πρέπει να σχετίζεται με κάποια ή κάποιες παραπλήσιες ειδικότητες.

Η συνολική επεξεργασία θα πρέπει να σταθμιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε η τελική επεξεργασία μέσα από το σύστημα να εισηγείται μια ή δύο κατευθύνσεις που θα ταιριάζουν στο προφίλ του μαθητή ή της μαθήτριας (Εικόνα 2: Εσωτερική Δομή του Συστήματος).

Εικόνα 2. Εσωτερική Δομή του Συστήματος.

Για τη δόμηση του προτεινόμενου συστήματος θα πρέπει να εισαχθούν οι κατάλληλοι αλγόριθμοι φιλτραρίσματος και απόρριψης. Τέλος, θα είναι αναγκαίο ένα τέτοιο σύστημα να επιβεβαιωθεί και πρακτικά και να διαμορφωθεί η κατάλληλη πειραματική αξιολόγηση. Συστήματα τέτοιας μορφής έχουν ήδη προταθεί και λειτουργούν σε χώρους ευρύτερους πέραν της εκπαίδευσης (Drigas et al, 2004).

Το ενδιαφέρον για την επιστήμη της Πληροφορικής στη συγκεκριμένη πρόταση είναι ότι το σύστημα θα στηρίζεται στην ήδη υπάρχουσα γνώση, εμπειρία και διάθεση του χρήστη ώστε να παράγει εξατομικευμένες εκπαιδευτικές προτάσεις. Το ενδιαφέρον για την εκπαίδευση είναι ότι εμπλέκει τους μαθητές σε μια διερεύνηση και τους ωθεί σε αυτογνωσία και διεργασίες εμβάθυνσης. Βασική προϋπόθεση για να λειτουργήσουν όλα τα παραπάνω είναι ο διάλογος και η εμπλοκή των μαθητών/τριών με τους καθηγητές και τις καθηγήτριές τους που, κατά κύριο λόγο, παίζουν το ρόλο του κεντρικού συμβούλου για τη συγκεκριμένη εκπαιδευτική φάση και χρονική στιγμή.

3. Ανίχνευση δόμησης ερωτηματολογίου – πρώτο στάδιο

Για τη δόμηση του ερωτηματολογίου του συστήματος στραφήκαμε στην διδακτική εμπειρία. Η εμπειρία αυτή είναι ένα πρώτο επίπεδο προσέγγισης του κόσμου των μαθητών και των μαθητριών. Μελετώντας το βαθμό ικανοποίησης για το μάθημα προσαθήσαμε να θέσουμε ερωτήματα που σχετίζονται με το ατομικό τους προφίλ. Οι

βασικές οδηγίες για το δίωρο μάθημα του Σ.Ε.Π. προτείνουν ο μαθητής ή η μαθήτρια να αντιμετωπίζετε εξατομικευμένα. Οι οδηγίες θέτουν ως ειδικότερο στόχο του μαθήματος, για τους καθηγητές που διδάσκουν το Σ.Ε.Π. «να υποστηρίξουν το/τη μαθητή/τρια ώστε να εντοπίσει τα ιδιαίτερα ατομικά χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές του/της αποφάσεις». Οι οδηγίες προσανατολίζουν το μάθημα ώστε να είναι «μαθητοκεντρικά προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες του αναπτυξιακού και ηλικιακού σταδίου που βρίσκονται οι μαθητές/τριες». Σημαντικό βάρος πέφτει στην καθ' αυτό κατάσταση του μαθητικού υλικού που βρίσκεται στην τάξη του εκπαιδευτικού και στα ατομικά χαρακτηριστικά του καθενός και της καθεμίας μαθητή/τριας. Εκ των πραγμάτων τίθεται, λοιπόν, η διεξαγωγή ενός εξατομικευμένου προσανατολισμού σε συνθήκες ομαδικής τάξης. Επιπλέον, το υλικό του μαθήματος έχει πάρα πολλές διαστάσεις και απαιτεί ειδικό χειρισμό για να τιθασευτεί στο σύνολό του.

Χωρίσαμε τα ερωτήματα σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη αφορούσε το βαθμό ικανοποίησης που είχαν από το ίδιο το μάθημα και αν αυτό τους επέτρεψε να ενταχθούν ομαλά στα δεδομένα του ζητήματος. Η δεύτερη κατηγορία αφορούσε τη συναισθηματική εμπλοκή τους με βιωματικές δράσεις και ζητήματα κοινωνικής αλληλεγγύης. Τέλος, η τρίτη κατηγορία αφορούσε την αξιοποίηση, το χειρισμό και το βαθμό εμπιστοσύνης που είχαν στη χρήση του διαδικτύου. Και οι τρεις κατηγορίες (ομαλή σύνδεση με την πραγματικότητα - συμμετοχικότητα, κατάλληλο σημείο ψυχολογικού και συναισθηματικού βάθους, εμπιστοσύνη στις Τ.Π.Ε.) είναι θεμελιώδη για τη δόμηση του ερωτηματολογίου του συστήματος. Αν κάτι από τα τρία δεν λειτουργεί ελλοχεύει ο κίνδυνος τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου του συστήματος να μην είναι έγκυρα. Γι' αυτό επιμένουμε και στις διεργασίες προετοιμασίας αλλά και στις διαδικασίες ελέγχου των απαντήσεων του συστήματος.

A1. Οι στόχοι του μαθήματος είναι σαφείς	A7. Η υποδομή και ο εξοπλισμός που χρησιμοποιήθηκε βοήθησε τον διδάσκοντα να προβάλει αποτελεσματικά τις γνώσεις του.
A2. Η ύλη ανταποκρίνεται στους στόχους του μαθήματος.	A8. Αντύληφθηκαν τις διάφορες έννοιες και τα θέματα που τέθηκαν στην τάξη σε σχέση με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και τα κοινωνικά δικαιώματα
A3. Η οργάνωση του μαθήματος ήταν ικανοποιητική.	A9. Το υλικό με βοήθησε στα ζητήματα του επαγγελματικού μου προσανατολισμού και των κοινωνικών μου δικαιωμάτων.
A4. Το υλικό που μας μοιράστηκε στην διάρκεια των μαθημάτων ήταν εύκολο στη χρήση, ξεκάθαρο και καλά οργανωμένο.	A10. Ήταν εύκολο να ενσωματώσω τη χρήση του υλικού στο πρόγραμμά μου και την ύλη του στην καθημερινότητά μου.
A5. Το υλικό ήταν κατάλληλο για την ηλικιακή ομάδα της τάξης μας	A11. Η συνολική μου εντύπωση για το μάθημα ήταν ικανοποιητική.
A6. Το επίπεδο δυσκολίας του μαθήματος ήταν υψηλό.	

Εικόνα 3. Ερωτήματα κατηγορίας Α'.

B1. Αναγνώριση εαυτού.	B4. Ευρωπαϊκός προσανατολισμός για τα κοινωνικά δικαιώματα.
B2. Επιλογή επαγγέλματος – επιλογή συνεργατών.	B5. Επαγγέλματα που χάθηκαν (Μια βιοματική ματιά σε παρελθόντα χρόνια).
B3. Κοινωνικός προβληματισμός-δικαιώματα («Το μαγκάλι»).	B6. Ανάγνωση συνέντευξης τριών ανέργων (Παιχνίδι ρόλων – Βιοματική δράση).
B7. Δημιουργία ατομικού βιογραφικού με βάση τον Ευρωπαϊκό Οδηγό Σύνταξης.	

Εικόνα 4. Ερωτήματα κατηγορίας Β΄.

Γ1. Ήταν σε γενικές γραμμές σημαντική για την εκπόνηση του μαθήματος.	Γ6. Με βοήθησε σημαντικά στην κατανόηση των διαφόρων εννοιών και των θεμάτων που τέθηκαν στην τάξη σε σχέση με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και τα κοινωνικά δικαιώματα.
Γ2 Βοήθησε τον διδάσκοντα να προβάλει αποτελεσματικά τις γνώσεις του.	Γ7. Χωρίς την χρήση του διαδικτύου οι ασκήσεις δεν θα μπορούσαν να γίνουν αποτελεσματικά.
Γ3. Συνέβαλε σημαντικά στην εξοικονόμηση χρόνου σχετικά με την αναζήτηση πληροφορίας και υλικού.	Γ8. Η ιστοσελίδα του μαθήματος περιόριζε το ενδιαφέρον για μάθηση λόγω παρουσίας σημαντικού όγκου άσχετου υλικού/αναρτήσεων.
Γ4. Ενίσχυσε το ενδιαφέρον μου για μάθηση.	Γ9. Η συχνότητα ενημέρωσης της ιστοσελίδας του μαθήματος με νέο υλικό ήταν ικανοποιητική.
Γ5. Περιορίζει το ενδιαφέρον μου για μάθηση επειδή δεν είχα τις προαπαιτούμενες γνώσεις για να το χρησιμοποιήσω.	Γ10. Η συχνότητα (πόσες φορές) πρόσβασης μου στην ιστοσελίδα του μαθήματος ήταν (διαβάθμιση: από δύο φορές την ημέρα έως πολύ σπάνια).

Εικόνα 5. Ερωτήσεις κατηγορίας Γ΄.

Η ανταπόκριση των μαθητών/τριων στα ερωτηματολόγια κατέγραψε υψηλά ποσοστά αποδοχής των τριών κατευθύνσεων του μαθήματος. Πέραν της συνεχούς διάθεσης για την ανακάλυψη της γνώσης οι μαθητές/τριες του ΕΠΑ.Λ. ανέδειξαν και στάσεις ζωής που περιέχουν κοινωνική αλληλεγγύη και σεβασμό στην ετερότητα. Στάσεις θεμελιακές για την αυτοαντίληψη και τη μελλοντική ένταξη σε ενεργό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον.

Το κέντρο βάρους της πρώτης ενότητας του ερωτηματολογίου (Εικόνα 3) αφορούσε την οργάνωση του μαθήματος και το βαθμό προσέγγισής του από τους μαθητές. Το πρώτα ερωτήματα αφορούσαν τη σαφήνεια των στόχων του μαθήματος. Σε όλες τις ερωτήσεις οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με πολύ υψηλά ποσοστά. Στην ερώτηση Α1 το 87% των μαθητών είχαν ικανοποιητική εντύπωση για το μάθημα. Στην ερώτηση Α2 το 47% είχε μεγάλη συμφωνία γύρω από την ύλη και τους στόχους του μαθήματος ενώ το υπόλοιπο 53% κατέγραψε μια μέτρια συμφωνία. Το 93% των μαθητών κατέγραψε μεγάλη συμφωνία σχετικά με την οργάνωση του μαθήματος στην ερώτηση Α3. Το 93% κατέγραψε ότι το υλικό που μοιράστηκε ήταν κατάλληλο και καλά οργανωμένο (ερώτηση Α4) ενώ το 87% θεώρησε ότι ήταν κατάλληλο για την ηλικία των μαθητών (ερώτηση Α5). Στις ερωτήσεις Α7, Α8 και Α9 καταγράφηκαν υψηλά ποσοστά συμφωνίας από τους μαθητές. Τέλος, στις ερωτήσεις Α10 και Α11 καταγράφηκε αντίστοιχα το υψηλό επίπεδο ικανοποιητικής συνολικής εντύπωσης (εύκολη

ενσωμάτωση στην καθημερινότητα 93% και συνολική ικανοποιητική εντύπωση στο 87%).

Μια από τις πιο αγαπημένες δράσεις των μαθητών μέσα στην τάξη ήταν και είναι η εμπλοκή τους σε βιωματικές δράσεις. Είναι γεγονός ότι ο καθένας μας «μπαίνει» στην τάξη κουβαλώντας και τις προσωπικές του αποσκευές οι οποίες τον επηρεάζουν και οι οποίες «καταδυναστεύουν» τη μνήμη του. Συντελούμενη μέσα στη φαντασία του κάθε μαθητή η αλχημική ένωση των αισθημάτων που προκαλούν οι βιωματικές δράσεις αποτελούν μια «σανίδα σωτηρίας» για την απέναντι ακτή και την απελευθέρωση. Τα τελευταία χρόνια και ειδικά μετά την εισαγωγή των Ερευνητικών Εργασιών στο Λύκειο (Ε.Ε.) και της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής (Σ.Κ.Ζ) στο Γυμνάσιο έχουν διευρυνθεί τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και οι ευρύτεροι προσανατολισμοί για την παιδαγωγική χρήση βιωματικών δράσεων (Ματσαγγούρας, 2011).

Καθώς η αξιοποίηση των βιωματικών δράσεων δεν είναι ευθύγραμμη διαδικασία, ειδικά όταν εμπλέκεται με την ροή της ύλης και με την ψυχολογία ή την διαχείριση μιας σχολικής τάξης, πρέπει να υλοποιείται σε συνδυασμό με διαδικασίες διαφοροποίησης και να προσαρμόζεται ανάλογα με την ποικιλομορφία και την ατομικότητα (Tomlinson, 2001). Στο μάθημα του Σ.Ε.Π. τα κριτήρια επιλογών είναι εκ των πραγμάτων εξατομικευμένα. Η ποιοτική διάκριση των βημάτων εργασίας των δραστηριοτήτων θα πρέπει να στοχεύει κυρίως στον αναστοχασμό και στη διαρκή ανατροφοδότηση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριων μιας και ένας από τους βασικούς στόχους είναι ο προσανατολισμός τους (Καραγεώργου, 2008).

Η ανταπόκριση των μαθητών στις βιωματικές δράσεις που προτείναμε στα μαθήματα ήταν ενθουσιώδης (Εικόνα 4). Τα δύο πρώτα ερωτήματα, που αφορούσαν την αυτογνωσία και την επιλογή επαγγέλματος και των συνεργατών, κατέγραψαν υψηλά ποσοστά αποδοχής (60 % και στα δύο). Το τρίτο ερώτημα που αφορούσε ζητήματα κοινωνικών δικαιωμάτων συγκέντρωσε αποδοχή της τάξεως του 72%. Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός για τα κοινωνικά δικαιώματα κατέγραψε συμφωνία του 80%. Το ίδιο ποσοστό (80 %) κατέγραψε και η βιωματική ματιά σε παρελθόντα χρόνο. Στην δράση αυτή μοιράστηκε φωτογραφικό υλικό από επαγγέλματα που χάθηκαν (κοσκινάς, γαλατάς, ακονιστής, εργάτης στο καρνάγιο), οι μαθητές έπρεπε να φανταστούν και να καταγράψουν (πραγματικές ή φανταστικές) σκέψεις, συναισθήματα και βιώματα από το αδιέξοδο αυτών των τεχνιτών. Η συμμετοχή των μαθητών ήταν ενθουσιώδης μιας και «ανακάλυψαν» ή «βίωσαν τις αναλογίες» με τις συναισθηματικές και κοινωνικές καταστάσεις των προηγούμενων γενεών. Εκεί όμως που καταγράφηκαν τα μεγαλύτερα ποσοστά αναγνώρισης και συμφωνίας ήταν στο παιχνίδι ρόλων (100 %). Στην συγκεκριμένη δράση τρεις μαθητές και ένας αφηγητής «έπαιζαν» τους ρόλους μιας συνέντευξης τριών πτυχιούχων που εργάζονται σε αντικείμενα άσχετα με όσα σπούδασαν (πωλήτρια ρούχων, πωλητής σε κατάστημα ηλεκτρονικών ειδών και τηλεφωνητής σε εταιρία) και ενός υποψήφιου διδάκτορα συμβουλευτικής ψυχολογίας. Η δημιουργία βιογραφικού με βάση τον Ευρωπαϊκό οδηγό σύνταξης κατέγραψε ποσοστά συμφωνίας της τάξεως του εβδομήντα πέντε της εκατό (75 %).

5. Συμπεράσματα – Επίλογος - Προτάσεις

Οι περισσότεροι θεωρητικοί της αγωγής ασχολούνται κυρίως με ερμηνείες και τρόπους βελτίωσης της μαθησιακής διαδικασίας ρίχνοντας φως άλλοτε στις συνθήκες μάθησης και στις γνωστικές δομές του αντικειμένου, και άλλοτε στις εσωτερικές δομές και τις ψυχολογικές διεργασίες του/της μαθητή/τριας (Κοσμίδου-Hardy et al, 1996). Η πιο σύγχρονη προσέγγιση, όμως, επικεντρώνει εξίσου το ενδιαφέρον της στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη τόσο του/της μαθητής/τριας, όσο και στην σημασία ενός θετικού εκπαιδευτικού προσανατολισμού. Σ' αυτήν ο/η εκπαιδευτικός θα λειτουργεί ως διευκολυντής (facilitator) (Ψυχάρης, 2007) της προσωπικής ανάπτυξης των μαθητών/τριών. Η παραπάνω στόχευση διευκολύνει την προσωπική ανάπτυξη όλων των μαθητών/τριών και την βελτίωση των ατομικών τους όρων πρόσληψης, κατανόησης και συνειδητοποίησης.

Η κάθε σχολική τάξη έχει τα δικά της χαρακτηριστικά τα οποία προσδιορίζονται επιπρόσθετα από κάθε τοπική κοινωνία. Είναι δύσκολο να καταλήξουμε σε μια σειρά αρχών που με τη μορφή συστάσεων θα αποτελούσαν τη «συνταγή» για τη μια και μοναδική οδηγία διδασκαλίας του Σ.Ε.Π.. Μέσω των ερωτηματολογίων παρουσιάσαμε μερικές ιδέες που μπορεί να επεκταθούν και να αξιοποιηθούν περαιτέρω. Το ουσιαστικό στοιχείο είναι ότι οι μαθητές/τριες για την ενεργοποίησή τους γύρω από την πορεία μιας συνεχούς και επίμονης έρευνας που αφορά το μάθημα του Σ.Ε.Π., πρέπει να υιοθετήσουν στάση «συν-ερευνητών». Μόνο έτσι θα αναιρέσουν τους φόβους του πρώτου σταδίου της αυτοαντίληψης και της αυτοεκτίμησης και θα αποκτήσουν κριτική ανάγνωση και διαχείριση του συνόλου των πληροφοριών.

Για τους/τις μαθητές/τριες των ΕΠΑ.Λ. η επιλογή επαγγελματικού προσανατολισμού έχει άμεσες επιπτώσεις μιας και από την αμέσως επόμενη χρονιά θα αντιμετωπίσουν μορφωτικούς στόχους άμεσα συνδεδεμένους με την επιλογή της ειδικότητας. Οι επαγγελματικές τους προσδοκίες συνδέονται με αυτόν τον τρόπο άμεσα με τις μορφωτικές τους προσδοκίες και τον βαθμό της μορφωτικής δυσκολίας της επιλεγμένης ειδικότητας (Κακομανώλης, 2007).

Στην αναζήτηση επαγγελματικής κατεύθυνσης οι τεχνικές επικοινωνίας, παράλληλα με άλλες τεχνικές, προσφέρονται για να βελτιώσουν τα ποσοστά επιτυχίας (Τσουροπλής et al, 2013). Η χρήση ιστοτόπων για την υποστήριξη της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής έχει καθιερωθεί είτε με τη μορφή βάσεων δεδομένων με περιγραφές επαγγελμάτων, είτε με τη μορφή λιστών για μετα-δευτεροβάθμιας σχολές. Οι χρήσεις αυτές όμως δεν παρέχουν τη δυνατότητα επεξεργασίας ατομικών χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων, ούτε ολοκληρωμένη διαδικασία σχεδιασμού σταδιοδρομίας του χρήστη (Amundson et al, 2008). Οι προτεινόμενες χρήσεις του διαδικτύου ανανεώνονται διαρκώς και σηματοδοτούν νέες χρήσεις και μεθοδολογίες. Οι τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνιών στο διαδίκτυο θα μπορούσαν να οργανώσουν βασικά εργαλεία σχεδίασης του μέλλοντος και οργάνωσης της καθημερινότητας των νέων, βασικά για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό (Sverko et al, 2002).

Το προτεινόμενο σύστημα του άρθρου περιγράφει έναν τρόπο αρχικής προσέγγισης των νέων στο ζήτημα του επαγγελματικού τους προσανατολισμού. Επιδιώκουμε ένα συνδυασμό παροχή στήριξης από τον σύμβουλο καθηγητή σε συνδυασμό με την χρήση της τεχνολογίας. Η χρήση του διαδικτύου μπορεί να επιφέρει, αν οργανωθεί σε συνδυασμό με την κατάλληλη εκπαίδευση και τον κατάλληλο τρόπο, τις πιο αισιόδοξες και ουσιαστικές ανατροπές για το εργασιακό μέλλον της σπουδάζουσας νεολαίας.

Αναφορές – Βιβλιογραφία - Ιστογραφία

- Almalis, N. Tsihrintzis, G. Karagiannis, N. (2014), *A Content Based Approach for Recommending Personnel for Job Positions*. IISA 2014. Chania, Kriti.
- Amundson, N. Harris-Bowlsdey, J. Nills, S. (2008), *Βασικές αρχές επαγγελματικής συμβουλευτικής*. Φορέας έκδοσης Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ) (σελ 103-105).
- Branimir Sverko, Natasa Akik, Toni Barbarovic, Ana Brcina, Iva Sverko (2002), *Validity of E-Advice: The Evaluation of an Internet-Based System for Career Planning*, Internat. Jnl. for Educational and Vocational Guidance 2: 193–215. Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands.
- Charpak, G.,(2001), *Μαθητές, Ερευνητές και Πολίτες*, Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας
- A. Drigas, S. Kouremenos, S. Vrettos, J. Vrettatos, and D. Kouremenos, (2004) *An expert system for job matching of the unemployed*, Expert Systems with Applications, vol 26, pp. 217-224.
- Gleick James (2011), *Η πληροφορία. Η ιστορία, η θεωρία, ο χείμαρρος*. Αθήνα: Εκδόσεις Τραυλός.
- Κακομανώλης, Α. (2007) *Τα κριτήρια επιλογής ειδικότητας και οι προσδοκίες των μαθητών των ΤΕΕ ως παράγοντες που επηρεάζουν τις δυσκολίες στα μαθήματα ειδικότητας: η περίπτωση της ειδικότητας του ηλεκτρολόγου εγκαταστάσεων*. Σύγχρονα παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά θέματα. Αθήνα: Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός
- Καραγεώργου, Η. (2008), *Μια Τάξη για Όλους τους Μαθητές*, Ανοιχτό Σχολείο τ. 109, σσ. 10-19.
- Κανελλοπούλου-Μπότη Μαρία (Επιστημονική εποπτεία – Γενική επιμέλεια) (2014). *Ιστορία της Πληροφορίας: από τον πάπυρο στο ηλεκτρονικό έγγραφο*, Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Ε – themis. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κοσμίδου–Hardy, Χρυσ.& Γαλανουδάκη – Ράπτη, Αθ. (1996), *Συμβουλευτική: θεωρία και πρακτική. Μέρος Α*. ' Αθήνα : Π. Ασημάκης.

- Ματσαγγούρας Ηλίας (2011). *Βιοματικές δράσεις: Γενικές αρχές και Πρακτικές*. http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps/Παρουσιάσεις/Βιοματικές_δράσεις.pdf
- Τσουροπλή, Δ, Κεκλίκουλου, Ι, (2003), *Θέλω δουλειά*. Αθήνα. Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών
- Tomlinson, C.A., (2010), *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας*. Αθήνα. Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Ψυχάρης, Σ, (2007), *Η χρήση της προσομοίωσης ως παιδαγωγικό εργαλείο στο πλαίσιο της ανακαλυπτικής μάθησης*. Αθήνα. Έκδοση Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στον συλλογικό τόμο *Θέματα Εισαγωγικής Επιμόρφωσης για νεοδιόριστους Εκπαιδευτικούς*, Επιμέλεια: Ευανθία Μακρή-Μπότσαρη. http://www.pi-schools.gr/download/news/t_eisag_epimorfosis.pdf
- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (2012). Διαδικτυακή πύλη Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού ειδικά για τους νέους. Ανακτήθηκε 10/7/2014 από <http://www.eoppep.gr/teens/>
- Παράδειγμα ενεργούς έρευνας του Σ.Ε.Π. Σώμα κειμένων από Ελληνική Πύλη (2004-2006). Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2014, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/content.html?t=3,3625
- Σύγχρονες κατευθύνσεις Ε.Π. προσανατολισμού στην Πληροφορική. Ανακτήθηκε 13 Αυγούστου 2014. <http://hyperion.math.upatras.gr/skp/>
- Ιστότοπος αναζήτησης εργασίας με προσδιορισμό επαγγέλματος και τόπου. Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2014. <http://www.careerbuilder.com/>
- Ιστοσελίδα με πολύ ενδιαφέροντα άρθρα για τη διαχείριση καριέρας. Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2014. <http://launch.monster.ca/>
- Πάρα πολύ καλή ηλεκτρονική εφημερίδα για θέματα Ε.Π. και διαχείρισης σταδιοδρομίας. Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2014. <http://www.careerjournal.com/>
- Ιστότοπος με πληροφορίες για επαγγέλματα. Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2014. <http://www.mncareers.org/>
- Minnesota's career, education and job resource. Ανακτήθηκε 10 Αυγούστου 2014. <http://www.iseek.org/sv/index.jsp>
- Πληροφορίες και περιγραφές επαγγελμάτων και απαιτούμενων δεξιοτήτων. Ανακτήθηκε 11 Αυγούστου 2014. <http://online.onetcenter.org/>
- Δικτυότοπος με video από την άσκηση πολλών επαγγελμάτων. Ανακτήθηκαν 5 Αυγούστου 2014. <http://www.jobshadow.org/> και <http://www.startribune.com/working/> <http://www.acinet.org/acinet/default.asp>

Abstract

The article attempts to record the first estimates of the experience of teaching the course School Vocational Guidance in a Vocational Lyceum. Systems that process information and suggest, are used to match the right people with jobs. For students propose the design of a system that could work online and personalized. As first step, we conducted primary research on the level of satisfaction of students and schoolgirls. At the end of the article we present the findings from the questionnaires and the design of the proposed system.

Key words: Vocational High School, web-based system, internet, vocational guidance, specialties, skilled workers.